

nym i świadectwie życia. Pierwszy tekst pochodzi od rektora seminarium w Jaunde, uczącego w Szkole Teologicznej św. Cypriana oraz na Uniwersytecie Katolickim w Jaunde. Pisze on o perspektywach eklezjologicznych i świadectwie kościelnym: *Le second synode africain: le perspective ecclésiologique de son témoignage*. Drugi tekst napisał szeptysta z Kamerunu, ks. Faustin Ambassa. Zastanawiał się on nad rolą życia konsekrowanego w Afryce: *Le vie religieuse consacrée et le témoignage de la réconciliation, de la justice et de la paix en Afrique*. Kolejny tekst pochodzi od jedynej kobiety w tym gronie, siostry Gloria Wirba Kenyufoon. Traktuje on o wkładzie afrykańskich sióstr zakonnych. Ten tekst jest również napisany po angielsku: *The contribution of African religious women in service to peace, justice and reconciliation*. W końcu, ostatni tekst tej części napisany jest przez jedynego Polaka w tym gronie, o. Wojciecha Kluj omi (choć jego imię zniekształcono w książce na Wojcieck). Pisze on o świadectwie pojednania na przykładzie Kościoła regionu wielkich jezior: *Témoignage d'une Église d'Afrique au service de la réconciliation*.

Ostatnia, kończąca część zawiera dwa teksty. Pierwszy poświęcony pracy Instytutu Misjologicznego „Missio” w Aachen (który sfinansował druk tej książki). Autorem tekstu jest Marco Moerschbacher: *Tâches et contribution de l'Institut de Missiologie Missio (Aachen) à l'action évangélistrice en Afrique*. Ostatni tekst, w pewnym sensie podsumowujący, traktuje o kongresie misjologicznym, z którego pochodzą te teksty. Jego autorem jest seminarzysta z seminarium, gdzie odbywało się to sympozjum – Théodore Ntsengue Lebongo: *Le Congrès des missiologie catholiques consacré au second synode africain*.

MAŁGORZATA BOGUSIAK

Tomasz Szyszka (red.), JAN PAWEŁ II W EKWADORZE. Materiały konferencyjne. Sympozjum 14 stycznia 2009 r. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Warszawa, Instytut Papieża Jana Pawła II w Warszawie, 2010, ss. 231+9.

Od początku 2008 roku Sekcja Misjologii UKSW oraz Instytut Jana Pawła II w Warszawie organizują serię sympozjów naukowych „Jan Paweł II w...”. Na spotkaniach omawiane były pielgrzymki papieża do takich krajów Ameryki Łacińskiej jak Meksyk, Ekwador, Boliwia, Peru oraz Paragwaj, a także jego afrykańskie podróże do Ugandy, Zambii czy Maroka. Sympozja te gromadzą zazwyczaj grono naukowców z różnych uniwersytetów i instytutów całej Polski, gości z zagranicy oraz wielu zainteresowanych studentów i słuchaczy.

Aby dorobek naukowy, wypracowany podczas sympozjów, nie pozostał jedynie zamknięty dla wąskiego kręgu odbiorców uczestniczących w konferencji, organizatorzy zapowiadali opublikowanie przedstawianych referatów. Jako pierwsza ukazała się książka „Jan Paweł II w Ekwadorze”. Publikację tę można nazwać dzieckiem sympozjum pod tym samym tytułem, które odbyło się na UKSW w Warszawie 14 stycznia 2009 roku. Wydanie stanowi drugi tom serii „Sympozja Instytutu Papieża Jana Pawła II w Warszawie”, której redaktorem naczelnym jest ks. dr Zdzisław Struzik.

Praca zbiorowa „Jan Paweł II w Ekwadorze” została opracowana pod redakcją ks. dr Tomasza Szyszki z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, zawiera wprowadzenie, pięć artykułów głównych oraz aneks z przemówieniami papieża Jana Pawła II, wygłoszonymi w Ekwa-

dorze w roku 1985. Treści naukowe i przemówienia ilustrują zdjęcia. Możemy obejrzeć papieża z pielgrzymami, zrobione podczas Mszy św. i na spotkaniach Ojca Świętego z mieszkańcami tego państwa – Indianami oraz innymi przedstawicielami ludności autochtonicznej. W książce zamieszczone są także fotografie miejsc, budynków, budowli sakralnych, postumentów, krzyży czy tablic papieskich, które wiążą się z omawianą pielgrzymką.

Wprowadzenie do książki, autorstwa ks. Szyszki, zawiera między innymi kompilację tekstów studenckich, które były wygłoszone na sympozjum, ale nie znalazły się w książce. Z wstępu dowiemy się między innymi o najważniejszych faktach dotyczących Ekwadoru, jego dziejach i historii Kościoła w tym kraju. W tekście przedstawiona jest siostra Mercedes de Jesus Molina beatyfikowana przez Jana Pawła II w Ekwadorze, a także pracujący tam polscy misjonarze. Ciekawostką jest ukazanie, jak pielgrzymka Ojca Świętego była opisywana w ówczesnej prasie ekwadorskiej oraz polskiej.

Pierwszy artykuł w książce nosi tytuł „Ocena wizyty Jana Pawła II w Ekwadorze”. Owe próby dokonał JE dr Fernando Flores, Ambasador Ekwadoru w Polsce, dzięki czemu mamy możliwość spojrzenia na pielgrzymkę Papieża oczami Ekwadorczyka.

Kolejny artykuł, autorstwa ks. dra Zdzisława Struzika, dyrektora Instytutu Jana Pawła II, wprowadza w „Tematykę nauczania Jana Pawła II podczas pielgrzymki do Ekwadoru”. Dzięki temu opracowaniu można lepiej wczytać się w zawarte w książce przemówienia Papieża.

Aby dobrze zrozumieć przemówienia Ojca Świętego wygłoszone w Ekwadorze oraz znaczenie jego wizyty, dobrze będzie zapoznać się z tekstem „Kontekst społeczno-polityczny pielgrzymki Jana Pawła II

w Ekwadorze”, autorstwa prof. dr hab. Magdaleny Śniadeckiej-Kotarskiej z Centrum Studiów Latinoamerykańskich UW. Pielgrzymka Ojca Świętego odbywała się za czasów rządów centroprawicy, zaledwie sześć lat po przywróceniu rządów cywilnych. Pani Profesor omawia najważniejsze problemy i rozwiązania gospodarcze Ekwadoru, które mimo chęci nie przynosiły stabilizacji społeczno-politycznej.

„Spotkania Jana Pawła II z ludnością autochtoniczną Ekwadoru” to referat ks. dra Tomasza Szyszki. Autor podkreśla otwartość Ojca Świętego na kontakty z ludnością autochtoniczną oraz wrażliwość papieża na ich odrębności i niuanse kulturowe. Dzięki temu tekstowi możemy zaobserwować realizację idei inkulturacji, która była mocno akcentowana podczas papieskiej wizyty w Ekwadorze.

Ostatnim artykułem jest tekst autorstwa pani mgr lic. Marty Kwaśnickiej. Podjęła się ona przedstawienia „Percepcji Jana Pawła II w Ekwadorze na podstawie prasy ekwadorskiej”. Jej tekst ciekawie analizujący relacje miejscowej prasy na wizytę papieża w ich kraju może stanowić nie tylko materiał analizy pontyfikatu Jana Pawła II, ale również funkcjonowania prasy w omawianym kraju.

Szczególną wartość ma podstawowa część książki (s. 153-233), choć skromnie nazwana aneksem, zawierająca tłumaczenie wszystkich papieskich przemówień podczas wizyty w Ekwadorze. Część z tych tekstów była już dostępna dzięki tłumaczeniom „L'Osservatore Romano” oraz pallotyńskiego *Nauczania papieskiego*, jednak niektóre teksty pojawiły się tu po raz pierwszy po polsku.

Miejmy nadzieję, że wydana książka „Jan Paweł II w Ekwadorze” nie będzie ostatnią z tej serii. Dorobek życia Papieża-Polaka oraz jego nauczanie stanowi temat wielu rozpraw naukowych i artykułów po-

pularnonaukowych. I chociaż Jan Paweł II postrzegany jest głównie jako autor wielu dokumentów i książek, dla misjologów na zawsze pozostanie on jednym z największych misjonarzy w dziejach. Jego wizyty w krajach misyjnych były niezwykle ważne dla miejscowej ludności każdego kraju, który odwiedzał. Poruszane problemy tych państw i misji Kościoła są niekiedy nadal aktualne, dlatego papieskie pielgrzymki i jego słowa wymagają głębszej refleksji, aby misjonarze i misjologowie dzięki pomocy i wskazówkom zawartym w nauczaniu Ojca Świętego mogli skuteczniej rozwijać refleksję ewangelizacyjną.

WOJCIECH KLUJ OMI

Dorota Koziół, Z MACHOWA NA MADAGASKAR, Sandomierz Wydawnictwo Diecezjalne 2008, ss. 136.

Machów to, dziś już nieistniejąca, nie-duża miejscowość położona niedaleko Tarnobrzega, w południowo-wschodniej Polsce. Zaś Madagaskar jest czwartą co do wielkości wyspą na świecie u południowo-wschodnich wybrzeży Afryki. Co łączy te dwa tak różniące się od siebie światy? Otóż w Machowie urodził się bohater prezentowanej książki ks. Henryk Sawarski, posługujący na Madagaskarze, już od ponad 30 lat. Autorka pozycji Dorota Koziół, daleka kuzynka misjonarza nie ukrywa, iż Madagaskar jest jej niespełnionym marzeniem. Wyznaje, że nigdy tam nie była i powątpiewa, że pewnego dnia to marzenie się zrealizuje. Książka jest prezentem dla ks. Sawarskiego z okazji jego 30 letniego pobytu na Czerwonej Wyspie.

Człowiek odbywa swoją podróż sentymentalną do czasów młodości, do miejsc

gdzie spędził zwykle beztrudne, choć nie pozbawione chociażby żdźbła cierpienia dzieciństwo. Ale czy można odbyć podróż sentymentalną do miejsca, gdzie nigdy się nie było? Wydaje się, że sprawa jest oczywista. I odpowiedź brzmi, kategorycznie nie! Gdy jednak czytamy książkę pani Doroty Koziół czytelnik mimo woli stwierdza, że książka jest swoistego rodzaju podróżą sentymentalną. Ale nie jest to podróż na Madagaskar jako taka, gdyż autorka nigdy w swoim życiu nie stanęła na laterytowej ziemi Czerwonej Wyspy. Jest to raczej podróż na Madagaskar jaka została ukazana autorce w korespondencji z ks. Sawarskim. Dlatego też w prezentowanej książce autorka jakoby sama przed sobą odkrywa Madagaskar, którego obraz w jej świadomości stworzony został i utrwalaony przez lata jako kompilacja czytanych listów od ks. Sawarskiego i swoich własnych wyobrażeń. Książka oprócz tego, iż jest prezentem dla misjonarza to stanowi także rodzaj swoistej korekty obrazu Madagaskaru zakodowanego w świadomości autorki.

Pani Koziół przedstawia na początku, krótką historię Madagaskaru. Prawdą jest, iż słysząc samo słowo „Madagaskar” mamy wrażenie o jakiejś nadzwyczajności tej wyspy. I z pewnością nie mamy podobnych skojarzeń gdy słyszymy nazwy takich afrykańskich państw jak choćby Zambia, Lesotho czy Gwinea Równikowa. Ale Madagaskar?!. Coś w tym jest! Już zresztą Arkady Fiedler pisał o niezrozumiałym do końca uroku tej wyspy. Jakby Madagaskar był „czarodziejem”, który kusi i „zatrzuwa” europejskie umysły swoim czarem. Autorka jednak przedstawia fakty, również ten, że Madagaskar należy do najbiedniejszych krajów na świecie. Jednocześnie oprócz tego autorka prezentuje w zarysie etapy ewangelizacji Czerwonej Wyspy. Tak na marginesie nie ma